

Zadovoljstvo in obremenjenost učiteljev v času pouka na daljavo

dr. Vesna Trančar, profesorica strokovno teoretičnih predmetov, ŠC Ptuj

Prispevek prikazuje analizo rezultatov ankete o zadovoljstvu in obremenjenosti učiteljev v času pouka na daljavo. Izpostavljam izključno obremenjenost učiteljev v času pouka na daljavo, saj se učitelje pogosto (in tudi tokrat) potiska v ozadje, se o njihovem delu, obremenjenosti in podobnem ne govori oziroma se njihovo delo jemlje kot samo po sebi umevno. Namen ankete je bil ugotoviti, kako so se počutili učitelji v času pouka na daljavo. Izsledki raziskave bodo pripomogli k iskanju rešitev za boljšo in kakovostnejšo organizacijo pouka na daljavo v prihodnje.

Ključne besede: pouk na daljavo, obremenjenost učiteljev, mnenja in predlogi anketiranih učiteljev

Uvod

Ko je pandemija koronavirusne bolezni (COVID-19) ohromila življenje po vsem svetu, so se učitelji trudili, da bi svoje fizične učilnice preoblikovali v virtualne ali celo hibridne, učenci pa so se počasi začeli privajati na nove metode usvajanja znanj v spletnih učnih okoljih. Niti učitelji niti učenci se niso zavedali, ko so se na začetku prvega in kasneje drugega vala epidemije s knjigami in z drugimi učnimi pripomočki vračali iz šole domov, da jih čaka bolj naporno obdobje, kot so si ga sploh lahko predstavljali.

Učenci, dijaki in študenti (v nadaljevanju učenci) so se, predvsem v spomladanskem pouku na daljavo, počutili pod stresom, hkrati pa tudi nepovezano. Podobno, če ne še bolj, so se počutili tudi učitelji. Dodatni napor, s katerimi so se učitelji in profesorji (v nadaljevanju učitelji) soočili pri pouku na daljavo, so predstavljali močno fizično in čustveno obremenitev. Tuji viri poročajo, da so učitelji v času pandemije COVIDA-19 delali dvakrat več in da so se počutili nenehno preobremenjeni in nezadovoljni.

Kot profesorica na srednji šoli sem prvi val pandemije COVIDA-19 doživljala na podoben način. Več kot deseturno sedenje na dan za računalnikom, dajanje pisnih navodil učencem, beleženje neaktivnih učencev, poročanje o neaktivnih učencih razrednikom in šolski svetovalni službi, analiziranje napredka učencev, preverjanje oddanih nalog učencev v spletnih učilnicah, biti na voljo učencem tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih ...

Cilji raziskave

Pouk na daljavo je učiteljem prinesel nove izkušnje in nove izzive. Prav tako kot učenci so dodatno obremenitev doživljali tudi učitelji. Z raziskavo sem želela izvedeti, kako so se učitelji v času pouka na daljavo počutili in kakšnih sprememb si želijo v primeru, da se

tovrstna situacija v prihodnje še ponovi. Rezultate raziskave, ki bodo izziv celotnemu izobraževalnemu sistemu, bom poskušala predstaviti predstavnikom MIZŠ.

Anketni vprašalnik

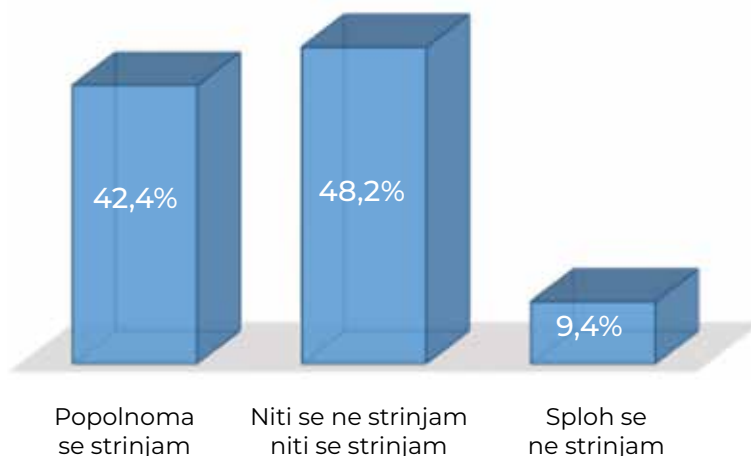
Anonimni anketni vprašalnik sem posredovala osnovnim in srednjim šolam. Uporabila sem bazo naslovov šol, ki je javno objavljena na spletu. Anketa je potekala od 22. 12. 2020 do 17. 1. 2021.

Anketa je vsebovala osem vprašanj in je zajemala vprašanja matričnega tipa, vprašanja z možnostjo ABC odgovorov, dve vprašanji sta vsebovali stopenjski lestvici, zadnji dve vprašanji, ki nista bili obvezni, pa sta anketirancem dopuščali, da so zapisali svoje pobude, mnenja, pripombe in predloge.

Rezultati ankete in interpretacija

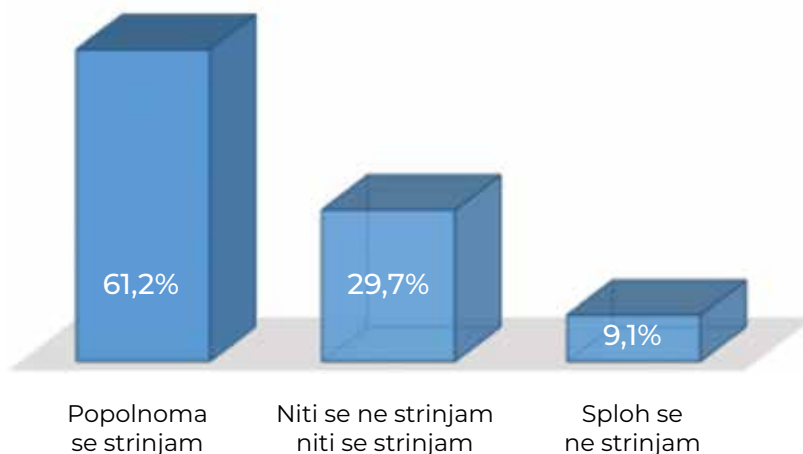
Na anketo je odgovarjalo 416 anketirancev. 37,7 % vseh anketirancev poučuje na osnovni šoli, 27,6 % anketirancev poučuje na srednji šoli, 1,2 % anketirancev kombinira pouk na srednji, osnovni šoli ali višji in visoki šoli, 0,5 % vprašanih pa poučuje le na višji oz. visoki šoli. Na vprašanje »V kolikšni meri se strinjate s spodnjimi izjavami glede pouka na daljavo?« so anketiranci lahko izbirali med tremi trditvami, in sicer popolnoma se strinjam, niti se ne strinjam niti se strinjam, sploh se ne strinjam. Rezultati so pokazali, da je bilo 42,4 % anketirancev na pouk na daljavo dobro pripravljenih, 9,4 % anketirancev je na to vprašanje odgovorilo nikalno, 48,2 % pa je bilo neopredeljenih, kar vidimo na grafu 1.

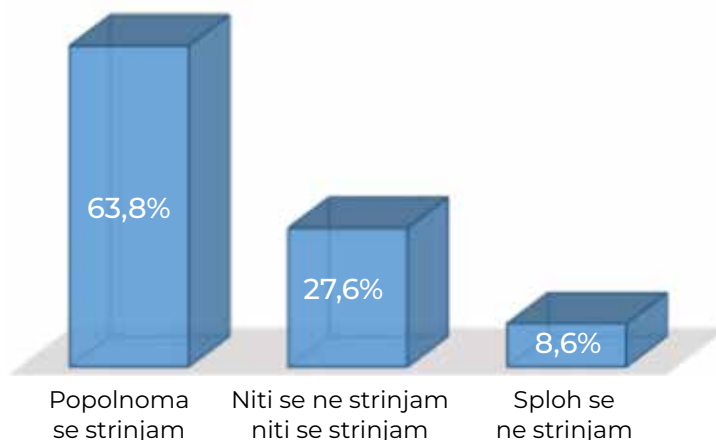
Graf 1: Na pouk na daljavo sem bil/-a dobro pripravljen/-a.

S trditvijo »Za pouk na daljavo sem imel/-a vse, kar je potrebno: računalnik, kamero, zvočnik, primeren prostor« se je popolnoma strinjalo 61,2 % anketirancev, 9,1 % anketirancev je odgovorilo nikalno oz. se s trditvijo sploh ni strinjalo, 29,7 % anketirancev je ostalo neopredeljenih oz. se s trditvijo ni niti strinjalo niti ne strinjalo.

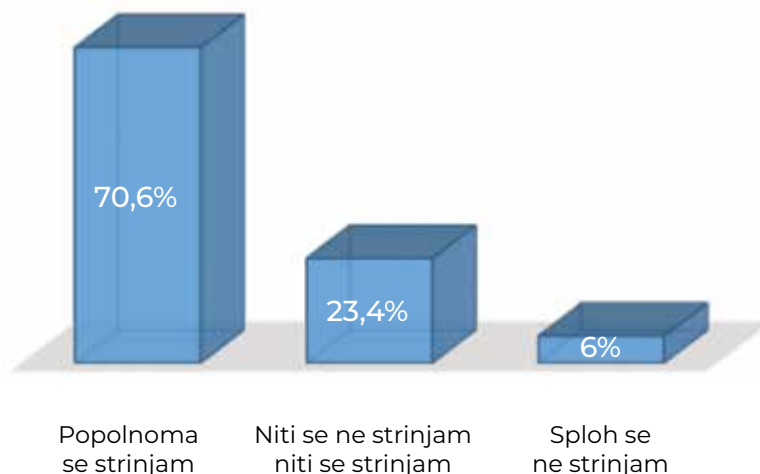
Graf 2: Za pouk na daljavo sem imel/-a vse, kar je potrebno.

S trditvijo »Še preden sem začel/-a s poukom na daljavo, sem dobil/-a od vodstva šole vsa potrebna navodila za uporabo aplikacije za pouk na daljavo (MS Teams, Google Meet, Arnes Zoom ...)« se je popolnoma strinjalo 63,8 % anketirancev, 8,6 % anketirancev se sploh ni strinjalo, 27,6 % vprašanih je ostalo neopredeljenih.

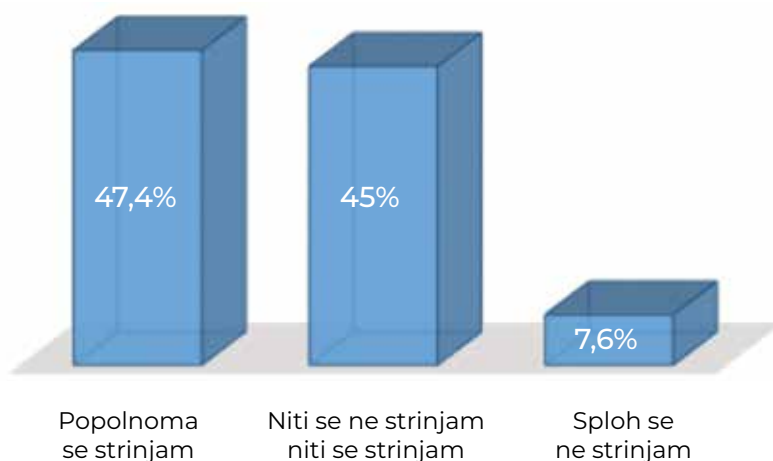
Graf 3: Še preden sem začel/-a s poukom na daljavo, sem dobil/-a od vodstva šole vsa potrebna navodila.

S trditvijo »S strani vodstva šole sem bil/-a deležen/-a različnih izobraževanj (npr. uporaba spletne učilnice)« se je popolnoma strinjalo 70,6 % anketirancev, 6,0 % anketirancev se s trditvijo sploh ni strinjalo, 23,4 % anketirancev je ostalo neopredeljenih.

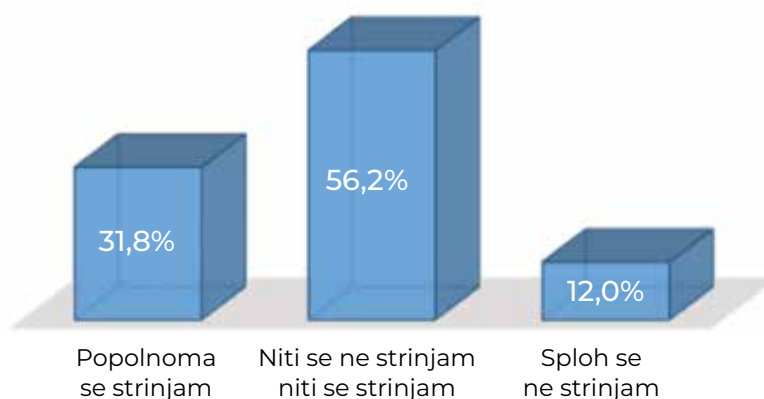
Graf 4: S strani vodstva šole sem bil/-a deležen/-a različnih izobraževanj.

S trditvijo »Z aplikacijo za pouk na daljavo nisem imel/-a nobenih težav« se je popolnoma strinjalo 47,4 % anketirancev, 7,6 % anketirancev se sploh ni strinjalo, 45,0 % vprašanih je ostalo neopredeljenih.

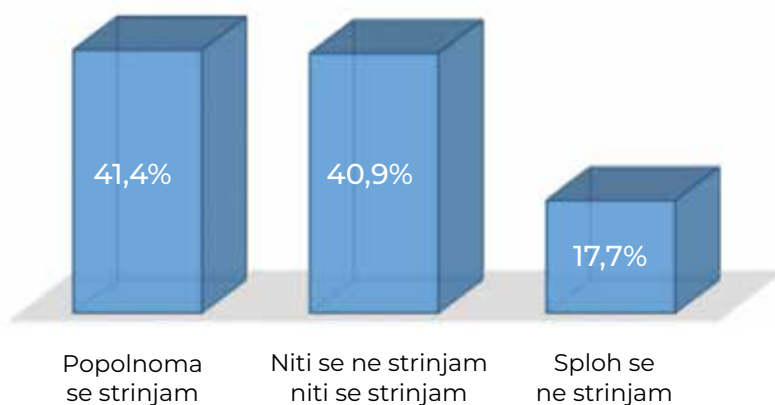
Graf 5: Z aplikacijo za pouk na daljavo nisem imel/-a nobenih težav

S trditvijo »S poukom na daljavo sem dosegel/-a zastavljene učne cilje« se je popolnoma strinjalo 31,8 % anketirancev, 12,0 % anketirancev se sploh ni strinjalo, 56,2 % anketiranih je ostalo neopredeljenih.

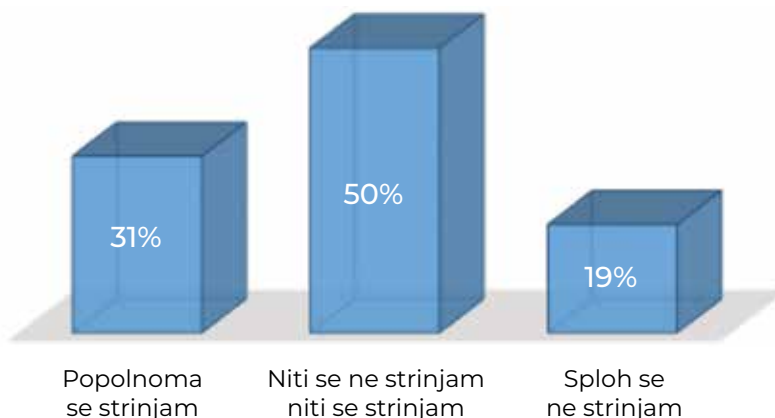
Graf 6: S poukom na daljavo sem dosegel/-a zastavljene učne cilje.

S trditvijo »S sodelovanjem z ostalimi učitelji sem lahko razbremenil/-a svoje delo« se je popolnoma strinjalo 41,4 % anketirancev, 17,7 % anketirancev je odgovorilo nikalno oz. se s trditvijo sploh ni strinjalo, 40,9 % anketirancev je ostalo neopredeljenih.

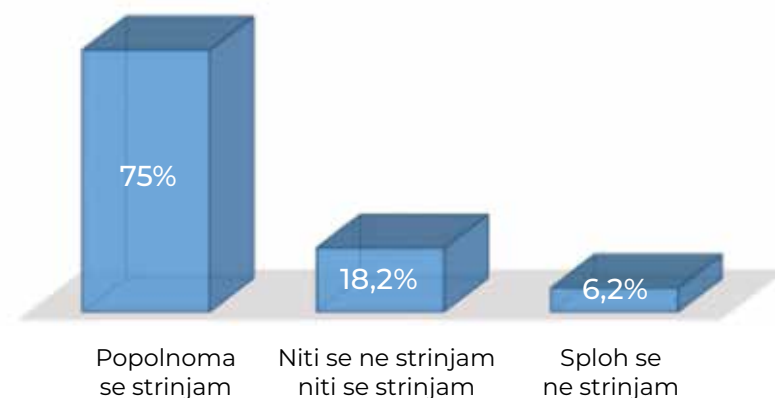
Graf 7: S sodelovanjem z ostalimi učitelji sem lahko razbremenil/-a svoje delo.

S trditvijo »Posluževal/-a sem se medpredmetnega povezovanja in tako razbremenil/-a učence« se je popolnoma strinjalo 31,0 % anketirancev, 19,0 % anketirancev je odgovorilo nikalno oz. se s trditvijo sploh ni strinjalo, 50,0 % anketirancev je ostalo neopredeljenih.

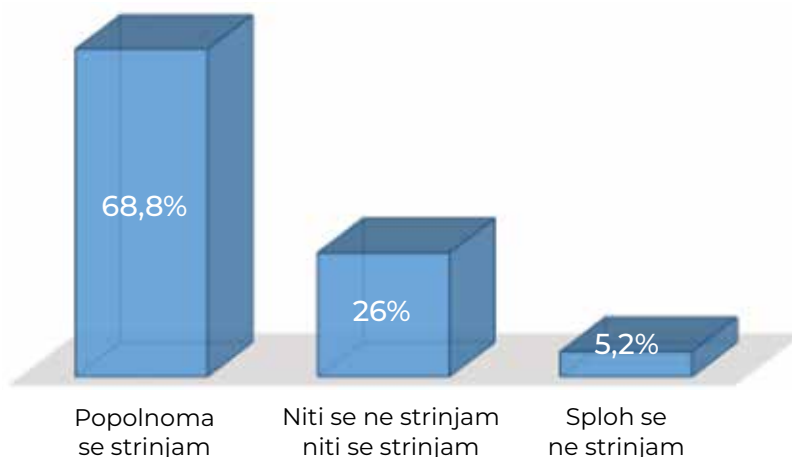
Graf 8: Posluževal/-a sem se medpredmetnega povezovanja in tako razbremenil/-a učence.

S trditvijo »V primeru težav (vsebinske ali tehnične narave) sem vedel/-a, na koga se lahko obrnem« se je popolnoma strinjalo 75,0 % anketirancev, 6,8 % anketirancev se sploh ni strinjalo, 18,2 % vprašanih je ostalo neopredeljenih.

Graf 9: V primeru težav sem vedel/-a, na koga se lahko obrnem.

S trditvijo »V primerjavi s spomladanskim sem jesenski pouk na daljavo izpeljal/-a veliko lažje« se je popolnoma strinjalo 68,8 % anketirancev, 5,2 % anketirancev je odgovorilo nikalno oz. se s trditvijo sploh ni strinjalo, 26,0 % anketirancev je ostalo neopredeljenih.

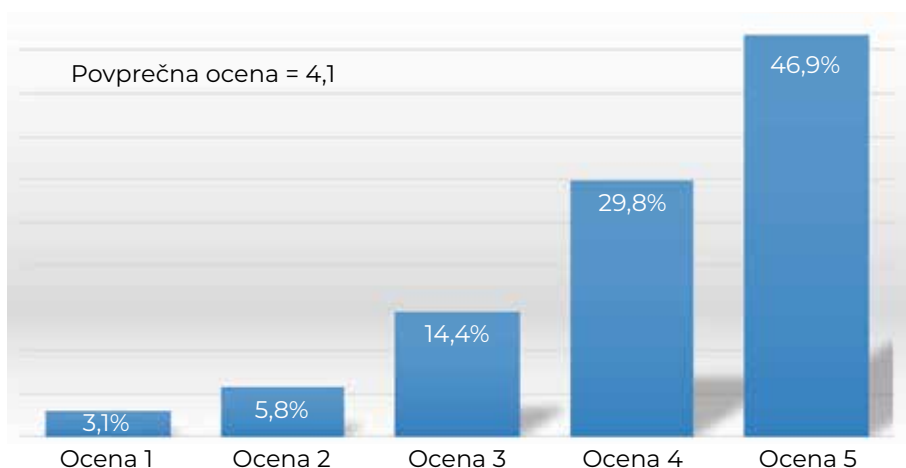
Graf 10: V primerjavi s spomladanskim sem jesenski pouk na daljavo izpeljal/-a veliko lažje.

V okviru vprašanja »Kakšen je bil odnos vodstva šole (ravnatelja/-ice) do vas v času pouka na daljavo?« so lahko anketiranci izbirali med različnimi možnostmi. Izbrali so lahko več ponujenih odgovorov. Graf 11 jasno kaže, da je 18,9 % anketirancev izbralo trditev, da jih je vodstvo šole pri delu podpiralo, 10,7 % anketirancev je izbralo odgovor, da jih je vodstvo šole pri delu motiviralo, 4,9 % anketirancev je izbralo odgovor, da jim je vodstvo šole nalagalo dodatna dela in obremenitve, 9,1 % anketirancev je izbralo trditev, da je vodstvo šole spoštovalo njihov prosti čas, 20,9 % anketirancev trdi, da so bili s strani vodstva šole redno informirani o odločitvah MIZŠ, 17,2 % anketirancev je pritrdilo, da jim je vodstvo šole dopuščalo svobodo in avtonomijo, 18,3 % anketirancev je pritrdilo, da se je vodstvo šole zavzemalo za reševanje njihovih težav s tehnologijo, starši, učenci in podobno.

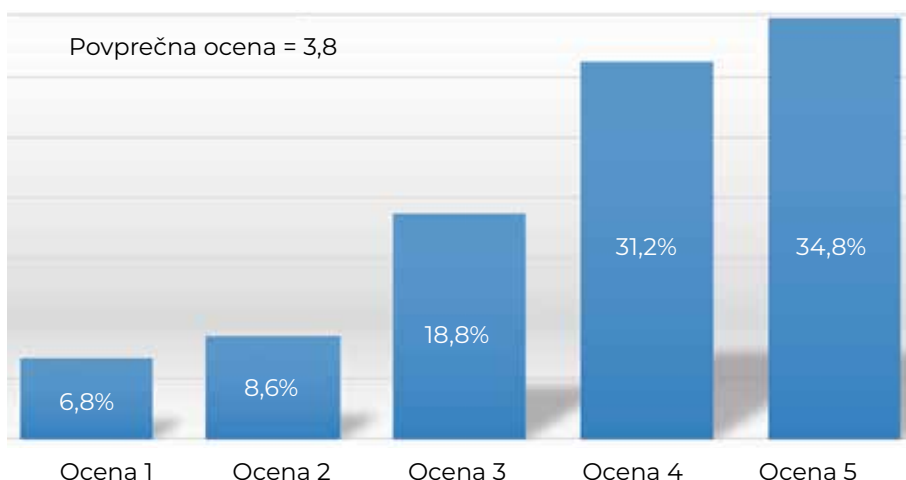
Graf 11: Odnos vodstva šole do zaposlenih v času pouka na daljavo.

Na vprašanje »Kako močno ste bili obremenjeni pri pouku na daljavo v primerjavi s poukom v razredu?« so lahko anketiranci izbirali med ocenami od 1 do 5, pri čemer je ocena 1 pomenila, da pri pouku na daljavo niso bili nič bolj obremenjeni, ocena 5 pa, da so bili bistveno bolj obremenjeni v primerjavi s poukom v razredu. Oceno 1 je izbralo 3,14 % vprašanih, 5,76 % vprašanih je izbralo oceno 2, 14,4 % vprašanih oceno 3, 16,7 % vprašanih oceno 4, oceno 5 pa je izbralo 46,9 % vprašanih. Povprečna ocena obremenjenosti učiteljev v času pouka na daljavo znaša celo 4,1, kar je razvidno iz grafa 12.

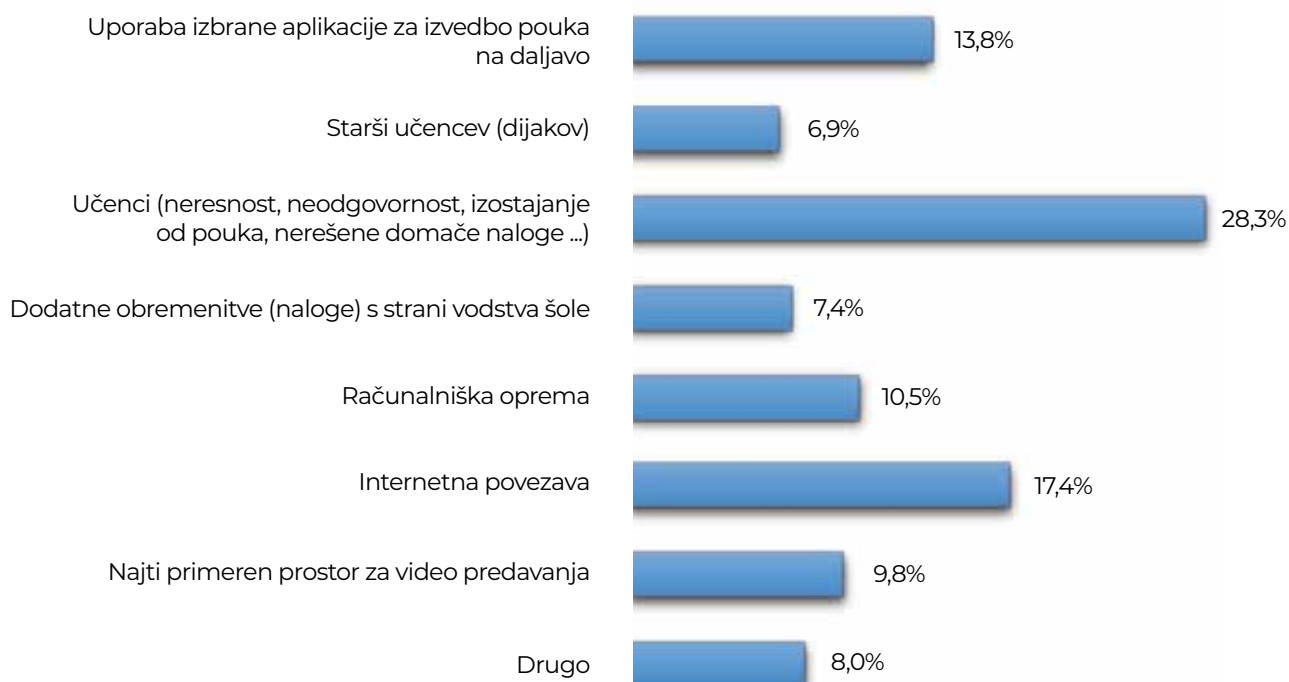
Graf 12: Kako močno ste bili obremenjeni pri pouku na daljavo v primerjavi s poukom v razredu?

Podobno kot na predhodno vprašanje so anketiranci na vprašanje »Ste v času pouka na daljavo doživljali dodatni napor v primerjavi s poukom v razredu?« odgovarjali z izbiro ocen od 1 do 5, pri čemer je ocena 1 pomenila, da niso doživljali dodatnega napora, ocena 5 pa, da so pri pouku na daljavo doživljali dodaten stres in napor. Povprečna ocena anketirancev znaša 3,8, kar pomeni, da so v povprečju anketirani učitelji doživljali dodaten napor in s tem povezan stres.

Graf 13: Ste v času pouka na daljavo doživljali dodatni napor v primerjavi s poukom v razredu?

Na vprašanje »Kaj vam je pri pouku na daljavo najpogostejše povzročalo težave?« so lahko anketiranci izbirali med različnimi odgovori. Vprašanje je bilo tudi odprtega tipa, pri čemer so lahko anketiranci zapisali težave, s katerimi so se pri pouku na daljavo soočili. 13,8 % vprašanih je izbralo trditev, da jim je težave povzročala uporaba izbrane aplikacije, 6,9 % vprašanih je potrdilo, da so jim težave povzročali starši učencev, 26,3 % vprašanim so težave povzročali učenci sami, 7,4 % vprašanih je bilo dodatno obremenjenih s strani vodstva šole, 10,5 % vprašanih je imelo težave z računalniško opremo, 17,4 % vprašanim je nevednosti povzročala internetna povezava, 9,8 % vprašanih za nemoteno delo ni imelo primerne prostora, 8,0 % vprašanih je izpostavilo druge težave, povezane s pripravi povsem novega gradiva, težave z izdelki učencev, starejši učitelji so naleteli na izzive sodobne IKT-tehnologije in s tem povezanim časom, ki so ga morali dodatno žrtvovati, da so se naučili novih spletnih veščin ipd. Zanimiv odgovor anketiranca, v katerem se najde verjetno vsak učitelj, je: »Nikoli končan delovni dan.«

Graf 14: Kaj vam je pri pouku na daljavo najpogostejše povzročalo težave?

Pripombe, mnenja in predlogi anketiranih učiteljev

Na vprašanje odprtega tipa »Kaj bi želeli pri pouku na daljavo izboljšati ali spremeniti?« sem prejela 225 odgovorov. Na kratko jih povzemam.

Učitelji pogrešajo: večjo pripravljenost na pouk na daljavo; resen in odgovoren pristop s strani učencev in večji nadzor staršev nad delom učencev; višjo stopnjo samostojnosti in medsebojnega sodelovanja učencev; dodelane aplikacije za preverjanje in ocenjevanje znanja, saj so trenutna tehnična orodja za ocenjevanje znanja na daljavo pomanjkljiva, na primer pri pouku športa bi bila primerna aplikacija, ki verodostojno dokumentira učenčeve športne aktivnosti, pri ostalih predmetih pa aplikacija, ki bi preprečevala goljufije pri preverjanju znanja in samostojnem delu učencev. Pouk na daljavo je razkril dejstvo, da nekateri učenci sploh niso navajeni na samostojno delo.

Učitelji med predlogi in pripombami opozarjajo na potrebo po: nujni spremembi učnih načrtov, saj otroci potrebujejo dodatne prilagoditve in zmanjšanje obsega učnih vsebin; individualni podpori šibkejšim učencem; modelu ovrednotenja sodelo-

vanja otrok; pogostejših medpredmetnih povezavah, s katerimi bi razbremenili učence in učitelje; računalniškem opismenjevanju učencev od 1. razreda OŠ dalje; večjem sodelovanju učiteljev in izmenjavi priprav, vaj, nalog, kvizov, videov, skratka gradiv za hitrejšo in boljšo pripravo na pouk; poenotenju števila ur za določen predmet oz. modul na nacionalni ravni, ne le v okviru pouka na daljavo, temveč tudi na splošno; odpravi neenakomerne obremenitve učiteljev; računalniški podpori učiteljem s strani vodstva šole; zmanjšanju obremenitev učencev in učiteljev, ki jih prinašajo projekti; izobraževanju s področja IKT; nasvetih in podpori pri motiviranju dijakov; konkretnih navodilih s strani MIZŠ glede tistih učnih vsebin, ki se lahko izpustijo, in tistih, ki se morajo izključno predelati; službenih prenosnikov, kamerah in mikrofoni; večji učiteljevi svobodi in avtonomiji ...

Analiza stanja o zadovoljstvu in obremenjenosti učiteljev v času pouka na daljavo

Rezultati so pokazali, da je bila le slaba polovica anketirancev (42,4 %) na pouk na daljavo dobro pripravljenih, le 61,2 % anketirancev pa je imelo na voljo vso računalniško opremo in primeren prostor. Le slaba polovica anketirancev (47,4 %) se

lahko pohvali, da z aplikacijo za pouk na daljavo ni imela nobenih težav. Slaba tretjina anketirancev (31,8 %) lahko trdi, da ji je kljub pouku na daljavo uspelo doseči zastavljene učne cilje. Slaba polovica anketirancev (41,4 %) je razbremenila svoje delo s sodelovanjem z ostalimi učitelji, le tretjina pa z medpredmetnimi povezavami.

Glede odnosa vodstva šole do učiteljev v času pouka na daljavo rezultati ne kažejo najboljše slike. Le slaba petina (18,9 %) anketirancev lahko pritrdi, da jih je vodstvo šole pri delu podpiralo, le 10,7 % vprašanih pravi, da jih je vodstvo šole pri delu motiviralo, 4,9 % anketirancev izjavlja, da jim je vodstvo šole nalagalo dodatna dela in obremenitve, le 9,1 % anketirancev pravi, da je vodstvo šole spoštovalo njihov prosti čas, 17,2 % vprašanih ima občutek, da jim je vodstvo šole dopuščalo svobodo in samo 18,3 % vprašanih trdi, da si je vodstvo šole prizadevalo rešiti njihove težave pri pouku na daljavo.

Analiza je pokazala, da so bili učitelji, v primerjavi s poukom v razredu, veliko bolj obremenjeni. Povprečna ocena obremenjenosti znaša celo 4,1.

Največ težav pri pouku na daljavo so anketirancem predstavljali učenci (26,3 %), sledi internetna povezava (17,4 %), aplikacije za pouk na daljavo (13,8 %), računalniška oprema (10,5 %), primeren prostor za pouk (9,8 %) in starši učencev (6,9 %).

Zaključek

Po preteklem letu nam je vsem jasno, da delo na daljavo ne bo muha enodnevnica, ampak vsaj delno tudi način poučevanja v prihodnje. Iz prispevka lahko razberemo, da je delo na daljavo vse prej kot »easy job«. Po preteku COVID-19 obdobja je veliko

zadev še nerešenih, nejasnih oz. »razglašanih«. Ne glede na to, da se bo pouk ponovno vrnil v učilnice, je vsekakor treba odgovoriti na mnoga vprašanja: kako delati na daljavo in ohraniti visoko učinkovitost učiteljev ter motiviranost učencev, pri tem pa razmišljati tudi o zmanjševanju obremenjenosti učiteljev, ne samo učencev, saj je raziskava pokazala, da je bila stopnja obremenjenosti učiteljev celo 4,1 po petstopenjski lestvici; kako v prihodnje izboljšati podporo vsem deležnikom izobraževalnega procesa, tako na področju računalniškega izobraževanja (aplikacije za delo na daljavo) kot na področju dostopa do spletnih interaktivnih vsebin; kako med učitelji izboljšati pretok informacij in bolje izkoristiti medpredmetne povezave; kako se lotiti prilagoditev normativov in standardov pedagoškega dela na daljavo; kako pripraviti vodstva šol na nov način načrtovanja in usmerjanja dela, da bo znalo spoštovati prosti čas učiteljev, enakomerno in zmerno dodeljevati delovne naloge ter ohraniti avtonomijo učiteljev.

V zaključku bi se želela zahvaliti vsem učiteljem za čas, ki so ga namenili reševanju anketnega vprašalnika, za pripombe, predloge, mnenja in pobude, brez katerih prispevek ne bi dobil dodane vrednosti, hkrati pa tudi ravnateljem, da so anketo posredovali svojim učiteljem.

Viri in literatura

Beth Pandolpho, B. (2020): *Managing the Virtual and Hybrid Teaching Workload*. Dostopno na <https://www.edutopia.org/article/managing-virtual-and-hybrid-teaching-workload>

Terada Y. in Merrill, S. (2020): *The 10 Most Significant Education Studies of 2020*. Dostopno na <https://www.edutopia.org/article/10-most-significant-education-studies-2020>

Schwartz, L. (2020): *What Teachers in China Have Learned in the Past Month*. Dostopno na <https://www.edutopia.org/article/what-teachers-china-have-learned-past-month>